

a küldő, mind a fogadó ország nézőpontjából. A nemzetközi mobilitás hajtóereje marad a foglalkoztatás, a munkanélküliség, a kereset érzékelt különbsége, valamint a jólét más feltételei egy másik országban.

Az elemzés felhívja a figyelmet a bevándorlók különböző képzettségi kategóriáira. A fogadó országok azokat részesítik előnyben, akik hiányszakmákban alkalmazhatók. Az elérhető adatsorok alapján elemezhető a bevándorlók költségvetési egyenlege.

Az ajánlott uniós szabályozás alapja a munkaerő szabad áramlása a tagállamok között. Igazolható, hogy ez a mobilitás tendenciájában pozitív hatású a fogadó ország jólétére is. A tanulmány utal például a nyugat-európai országok idősödésének várható munkaerő-piaci folyamataira. A fogadó országokban a jelenleginél jobban szabályozott nemzetközi vándorlás enyhíthet a demográfiai előreszámítások szerinti költségvetési gondokon.

Jobb minőségű nemzeti adatsorok is szükségese a bevándorlás számszerűsített (jelenlegi, illetve előreszámított) hatásairól az összetett szakpolitikai döntések előkészítéséhez. Mérlegelni kell a nemzetközi vándorlás sokrétű hatásait hosszabb időtávon. Kétségtelenül érzékeny kérdéskör ez, részben a vázolt gazdasági hatásaira tekintettel. A bevándorlók ezen túl más kulturális környezetből érkeznek, az eltérés foglalkoztatja a befogadó társadalmat. Tapasztalhatók nem megalapozott előítéletek is, a médiaközlések félelmet gerjeszthetnek a más országokból érkező munkavállalók viselkedését, kiszorító hatásait illetően.

TÁRGYSZAVAK: munkaerőpiac, jóléti bevándorlás, szociális védelem, Egyesült Királyság

NÁDUDVARI ZOLTÁN

Demográfia

103/2015

A Föld országainak népessége (2015)

Gilles Pison: Tous les pays du monde (2015)

Population & Sociétés, 2015. 525. sz. 1–8. p.

URL: <https://www.ined.fr/fr/publications/population-et-societes/tous-les-pays-du-monde-2015/>

A *Population & Sociétés* két évente teszi közzé összeállítását a világ országainak népességéről szóló táb-

látatokkal.* Ez 2015-ben összesen mintegy 7,34 milliárd főt tesz ki, ami azt jelenti, hogy hétszeresre nőtt az utóbbi két évszázad során, és további növekedéssel a 11 milliárdot is elérheti századunk végére.

Egy nagy áttekintő táblázat tartalmazza a legalább 150 ezer fős geopolitikai egységek adatait. Ebben megtalálhatók az önálló államok és egyéb területek is, például Franciaország tengeren túli megyéi, mégpedig az ENSZ-évkönyvek gyakorlatának megfelelően földrajzi besorolás, régiók és kontinensek szerint.

A demográfiai mutatók ugyanazok, mint a korábbi kiadások esetében: terület, 2015. év közepi becsült népesség, születési és halálozási ráta, csecsemőhalálozási arányszám, teljes termékenységi mutató, a 15 év alatti, valamint a 65 éves és idősebb népesség össznépességen belüli aránya, a férfiak és nők születéskor várható élettartama, egy főre eső, 2014. évi bruttó nemzeti jövedelem vásárlóerő paritással számítva. Megjegyezzük, hogy a mutatók előreszámított értékek néhány év alapján, mivel a népmozgalmi statisztikák vagy a felvételek eredményei magára a 2015-ös évre még nem állnak rendelkezésre.

Tizennyolc kisebb táblázatban az országok és más területi egységek bizonyos mutatók szerinti osztályozás alapján szerepelnek. Az első nyolc táblázat tartalmaz egy világösszesítést, elkülönítve azokat az országokat, amelyek ennek az összesen több mint a felét teszik ki együtt. Így például a hét legnépesebb ország (Kína, India, Egyesült Államok, Indonézia, Brazília, Pakisztán, Nigéria) együttvéve 3,85 milliárd lakossal rendelkezik, ami a Föld becsült össznépességének több mint fele.

Két táblázat az országokat az anyai halálozások 2013. évi száma, illetve az anyai halálozási ráta szerint rangsorolja. Ezek viszonylag bizonytalan becsült értékek, különösen a magas anyai halálozási mutatóval rendelkező országok esetében. Az utolsó előtti kis táblázat az országokat a 15–64 évesek össznépességen belüli aránya alapján osztályozza. Ez az arány lényegében az aktív korú népesség fontosság-

* Az adatok nagy része a washingtoni Population Reference Bureau (PRB) által összeállított és közzétett *World Population Data Sheet* című kiadvány alapján került a cikkbe. Ez a független intézmény minden évben összesíti a különböző forrásokból (elsősorban az ENSZ Népesedési főosztályától, az Egyesült Államok Népszámlálási Hivatalától, az Európa Tanácstól és a francia Népeségkutató Intézettől (INED)) származó, illetve a nemzeti statisztikai hivatalok és a nemzetközi szervezetek által publikált népesedési adatokat.

gára mutat rá. Az arány kiemelkedően magas a Perzsa-öböl kis országaiban, ahol nagy számban foglalkoztatnak családjuk nélkül érkezett bevándorolt dolgozókat, valamint azokban az országokban, amelyekben a termékenység rohamos csökkenéssel nagyon alacsony szintre esett vissza (Oroszország, Lengyelország). Az aktív korú népesség aránya ugyancsak igen magas egyes déli és keleti országokban, ahol az utóbbi időszakban a termékenység gyors csökkenése volt tapasztalható (Kína, Irán, Vietnam): korfájuk az alsó szint felé szűkül, ugyanakkor a tetejénél is nagyon keskeny. Ez az állapot nem maradhat fenn sokáig, ugyanis a 15–64 évesek arányának csökkennie kell a népesség öregedésének megfelelően.

TÁRGYSZAVAK: világnépesség, demográfiai mutatók, népmozgalom, aktív korú népesség, öregedés

RÓZSA GÁBOR

104/2015

A digitális nyomjelző adatok szerepe népességstatisztikai felvételek támogatásában – az okos mérőn leolvasott elektromos fogyasztás esete

Andy Newing – Ben Anderson – AbuBakr Bahaj – Patrick James: The role of digital trace data in supporting the collection of population statistics – the case for smart metered electricity consumption data

Population, Space and Place, 2015. július 20. 1–15. p.

URL: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/psp.1972/full>

DOI: 10.1002/psp.1972

Az Egyesült Királyságban – más országokhoz hasonlóan – a területi alapú népességi statisztikák, a konzisztens alapvető népességi és helyi területi becslések fő forrása a tízévenkénti népszámlálás és lakásösszeírás.

A hagyományos tízévenkénti népszámlálás jövőjével kapcsolatos viták során lehetőségként felvetődött kiegészítő adatforrások felhasználása, amelyek hozzájárulhatnak időben megfelelő és több-rétű népesség- és lakásstatisztikák összeállításához kis területekre vonatkozóan. A tanulmány ebből a szempontból áttekinti egyes kereskedelmi adatkészletek alkalmazásának potenciális adottságait, majd ugyanezzel a céllal részletesebben bemutatja

a nagy időbeli pontosságú, okos háztartási elektromos fogyasztásmérők felhasználásának lehetőségeit. Az elképzelések szerint az így nyert adatok olyan háztartási jellemzőket tudnának szolgáltatni, amelyeket azután a népszámlálási output területek szintjén aggregálnának rendszeres, hivatalos kistérsületi statisztikák készítése céljából. Ezek közvetlenül kiegészíthetnék a létező népszámlálási mutatókat, sőt lehetővé tennék új kistérsületi mutatók kidolgozását is. A tanulmány ezt a lehetőséget egy okos mérő jellegű adathalmaz előzetes elemzésével mutatja be. Bár a vonatkozó szakirodalom még meglehetősen korlátozott, az eddigi eredmények szerint az aggregált háztartási fogyasztási adatok a népszámlálási adatfelhasználók és statisztikai szervezetek szempontjából releváns és fontos jellemzőkre engedhetnek következtetni a háztartásokra és tagjaira vonatkozóan. Az írás konklúziója, hogy az elektromos fogyasztási adatok teljesszűrése, szinte valós idejű eredménye és háztartás szintű részletezettsége különösen alkalmas népességstatisztikák és területi jellegű társadalmi mutatók kidolgozására, ami indokoltá teszi e lehetőségek kutatási programjának megindítását.

TÁRGYSZAVAK: népszámlálás, energiaellenőrzés, kistérsületi statisztikák, digitális nyomjelző adatok, big data

RÓZSA GÁBOR

105/2015

Centrum-periféria relációk Európában: demográfiai vonatkozások

Mikhail Klupt: Centre-periphery relations in Europe. Demographic aspect

World Economy and International Relations, 2015. 2. sz. 58–67. p.

URL: http://www.imemo.ru/en/jour/meimo/index.php?page_id=685&id=6544&jid=6534&jj=49

A tanulmány a centrum-periféria relációknak a XXI. század népesedési változásaira gyakorolt hatásával foglalkozik. Vizsgálja azokat az okokat, amelyek miatt a Holland Statisztikai Hivatal és az Interdiszciplináris Demográfiai Intézet 1999-ben készített előreszámításai alulbecsülték Franciaország, Olaszország, Spanyolország és az Egyesült Királyság várható népességnövekedését. A folyamatos statisztikai adatok és az ENSZ népesség-előreszámításai azt igazolják, hogy az Európa elnéptelenedésére vonatkozó XX. századi elképzelések aktualitásukat vesz-

tették. A népességfogyás távolról sem vált teljessé, inkább csak az Európa perifériáin lévő országokra igaz, viszont nem érvényes a félperifériális és a centrumhoz tartozó országokra (Németország kivétel). Ezt a következtetést támasztja alá a pozitív korreláció ($r=0,754$) az egy főre eső bruttó nemzeti jövedelem (GNI) és 34 európai ország 2000 és 2012 közötti népességnövekedési rátája között. Bírálja a tanulmány az öregedés ijesztő perspektívájával való riogatást. Azzal érvel, hogy az öregedést sokszor indokolatlanul teszik felelőssé olyan negatív hatásokért, amelyek valójában a társadalmi-gazdasági rendszer másfajta hibáiból fakadnak. Így például a spanyolországi munkanélküliek nemrég mért száma (5,7 millió) négyszer nagyobb, mint a 20 és 64 év közötti népesség várható fogyása a 2010 és 2030 közötti időszakban (1,4 millió). Említi a válság utáni németországi spanyol bevándorlás várható intézményi és strukturális következményeit is. Ez a változás nagy valószínűséggel a perifériális és félperifériális területek további terjedését fogja eredményezni a német gazdaságban. Ugyanakkor a centripetális migráció a korábbiakhoz hasonlóan fenn fogja tartani a centrum-periféria különbségeket Európában. A centrum a tudásintenzív szolgáltatásokra koncentrál, és a legképzettebb migránsokat igyekszik megszerezni, a félperiféria a kevésbé kvalifikáltakat kapja, míg a periféria a munkaerő forrásául szolgál a centrum és a félperiféria számára.

TÁRGYSZAVAK: centrum-periféria kapcsolatok, félperiféria, elnéptelenedés, öregedés, nemzetközi vándorlás, Európa

RÓZSA GÁBOR

106/2015

Miért harcol az Európai Unió a bevándorlókkal és a menekültgyel?

Why is EU struggling with migrants and asylum?

BBC News, 2015. szeptember 21.

URL: <http://www.bbc.com/news/world-europe-24583286>

Európa történelmének egyik legjelentősebb bevándorló- és menekültáradatával néz szembe napjainkban. Polgárháború, terror és egy jobb élet reménye ösztönzi az emberek százazreit, hogy akár életük kockáztatása árán is elhagyják a Közel-Keletet és Afrikát.

A súlyos válság hatalmas nyomást jelent egyes célországokra, különösen Görögországra, Ausztriára és Magyarországra nézve. Az Európai Unió határait legalább 350 ezer migráns lépte át 2015 janu-

árja és augusztusa között, szemben az egész 2014-es évi alig több mint 280 ezerrel. Ez a szám, amely a Nemzetközi Vándorlásügyi Szervezet (IOM) becslésén alapul, nem tartalmazza a határokat észrevétlenül átlépő nagyszámú menekültet. A kockázatot vállaló személyek főként a szíriai és afganisztáni háborúk, valamint az emberi jogok eritreai megsértése miatt menekülnek. Az Európát hajón elért személyek 62%-a ebből a három országból érkezett. További kiindulási ország Líbia, Szudán (Dárfúr), Pakisztán, Nigéria, Koszovó, Irak, Irán és Szomália, amelyet az emberek új életet remélve hagynak el például Németország, Franciaország vagy az Egyesült Királyság felé.

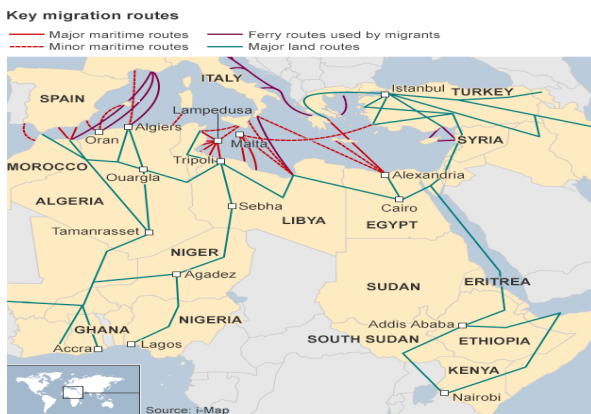
A legegyszerűsebb utak azonban számos veszélyt tartogatnak. Több mint 2600-an veszték idejüket a Földközi-tengerbe, miközben törékeny bárkákon vagy bizonytalan állapotú halászhajókon igyekeztek elérni Görögországot vagy Olaszországot. A Görögországba tartók többsége viszonylag rövid utat választ Törökországból Kosz, Híosz, Leszbosz és Számosz szigetére, sok esetben gyenge gumicsónakokon vagy fából készült kis hajókon. Ezek a kis szigeteken nem áll rendelkezésre a több ezer érkező ellátásához szükséges infrastruktúra, vagyis a helyi önkénteseknek kell a szükséges segítséget megadniuk.

Sokan vállalják a hosszabb és még kockázatosabb hajóutat Líbiából Olaszországba. Az itteni túlélők számos esetben a személyenként dollárezreket is bezsebelő embercsempészek erőszakosságairól számolnak be. Líbiában a káosz szinte szabadkezet biztosít az embercsempészek számára, hogy az Európába vágyó migránsokat és menekülteket kihasználják.

A Németországba és más északi EU-országokba igyekvők közül sokan választják a veszedelemes balkáni útvonalat, vállalva a brutális embercsempészek és rablók általi fenyegetettséget. A hatalmas emberáradattal szemben Magyarország megépítette a sokat vitatott, 175 km hosszú pengés-szögesdrót kerítést a Szerbiával közös határán, továbbá felszólította az uniós partnerországokat, hogy ne küldjék vissza ide azokat a migránsokat, akik Magyarországról utaztak tovább.

A 2015-ös év legsúlyosabb tragédiái között szerepel két Líbiából indult hajó elsüllyedése mintegy félezer menekülővel augusztus 27-én, 71 szíriainak vélt migráns halála ugyanezen a napon Ausztriában egy elhagyott kamion rakterében, egy hajótö-

rés az olaszországi Lampedusa szigeténél 800 áldozattal április 19-én, valamint legalább 300 migráns feltételezhető vízbe fulladása a viharos Földközi-tengeren február elején.

Forrás: Why is EU struggling with migrants and asylum? BBC News, 2015. szeptember 21.

A dublini szerződés néven ismert uniós jogszabály értelmében a menekülteknek menedéket kell kérniük abban a tagországban, amelybe először eljutnak. Néhány uniós ország azonban, például Görögország, Olaszország és Horvátország továbbengedi a migránsokat és menekülteket azokba az országokba, amelyekben rokonaik és jobb életkilátásaik vannak.

Messze a legnagyobb számú menedékkérővel Németország számol az EU-ban, mintegy 800 ezerrel ebben az évben. A németországi várakozással népeségarányosan Franciaországnak és Nagy-Britanniának egyaránt több mint 650 ezer főt kellene fogadnia. A két ország azonban csupán 24 ezer, illetve 20 ezer migráns beengedését vállalja, azt is öt évre elosztva. 2000 és 5000 közöttire tehető a Calais környékén táborozó migránsok száma, ami 1-2,5%-a az Olaszországban és Görögországban part-ra szállt több mint 200 ezernek. Ugyanakkor százezres tömegek lehetnek a Németország felé vezető utakon valahol Magyarországon, Horvátországban, Ausztriában, Szerbiában vagy másutt. Ami az EU országainak korrekt, arányos szerepét illeti, Németország bírálta Franciaországot és az Egyesült Királyságot azok viszonylag csekély vállalása miatt a befogadást illetően, és felszólította az összes tagállamot a hatékony közreműködésre.

Nemrégiben az Európai Bizottság elnöke, Jean-Claude Juncker javaslatot tett 120 ezer további menedékkérő elosztására az EU államai között kötelező kvóták alapján, de ezt az elképzelést Csehország, Szlovákia, Lengyelország és Románia is bírálta.

Az EU évek óta küzd a menekültpolitika összehangolásáért. Ez nehéznek bizonyul a 28 tagállammal, ahol mindegyiknek saját rendvédelme és jogrendszere van. Ugyancsak nehéz síkraszállni a szegény bevándorlók jogaiért, amikor a gazdasági kilátások jelenleg is borúsak, sok az európai munkanélküli, gyanakvós van a külföldi munkavállalókkal szemben, az uniós országok pedig megosztottak a menekültkérdés terheinek elosztását illetően. Számos kiegészítő jogszabályt hoztak létre a Közös Európai Menekültügyi Rendszer keretében, ám a szabályozás egy dolog, gyakorlati megvalósítása EU-s szinten azonban egész másfajta kihívást jelent.

Hogyan kaphatnak a migránsok menekült státust az EU-ban? Bizonyítaniuk kell a hatóságok előtt, hogy üldözés elől menekülnek, és kárt szenvednének, sőt meg is ölhetnék őket, ha visszaküldenék saját országukba. Az EU jogszabályai szerint a menedékkérő jogosult az élmezőnyre, az elsősegélyre és az elhelyezésre egy befogadó központban. Szükségeit egyénre szabottan kell megállapítani. Elsőfokú hatósági eljárásban kaphatnak menedékjogot, és ha ez eredménytelen, a döntéssel szemben bíróságnál fellebbezhetnek és nyerhetnek is. A menedékkérőknek az érkezésüktől számított 9 hónapon belül munkavállalásra is lehet jogosultságuk.

2014-ben közel 104 ezren nyertek menekült státust, 60 ezren oltalmazottként kiegészítő védelmet, valamint több mint 20 ezren humanitárius okokkal alátámasztott tartózkodási engedélyt (Ausztria adatai hiányoznak.)

TÁRGYSZAVAK: nemzetközi vándorlás, menekültügy, menedékes, kiegészítő védelem, Európai Unió

RÓZSA GÁBOR

107/2015

Az Európai Unió területén regisztrált menekültek és az általuk beadott kérelmekre vonatkozó elsőfokú döntések elemzése: 2013 harmadik negyedéve

Alexandros Bitoulas: Asylum applicants and first instance decisions on asylum applications: third quarter 2013

Eurostat. Data in focus, 2013. 16. sz. 1–16. p.

URL: http://www.emnbelgium.be/sites/default/files/publications/eurostat_data_in_focus_q3_2013.pdf

A jelenleg is zajló nemzetközi migrációs folyamat 2013. évi időszakáról nyújt részletes tájékoztatást az Eurostat adatok alapján elkészített tanulmány, mely szinte kizárólag grafikonokból és az azokhoz fűzött, hosszabb-rövidebb megjegyzésekből áll. A migráció mértékében és a résztvevők számának mennyiségében is jelentős változások történtek a 2014. és a 2015. évben, ennek megfelelően kiemelten fontos az adatok összehasonlítása és a szükséges következtetések levonása. E nélkül Európa semmiképpen sem tudja hatékonyan kezelni a kérdést.

A 2013-as év vonatkozó időszakában (július, augusztus és szeptember hónapban) a menedékkérők száma elérte a 120 ezer főt az Unió 28 tagállamában. Ez a szám csaknem 30%-kal nagyobb a 2012. év megegyező időszakában mértnél. További érdekes tény, hogy a függőben lévő menedékkérelmek jelentős része Németországra összpontosult; majdnem annyi, mint a rangsorban mögötte álló 4-5 államban regisztrált beadványok együttvéve.

Egy másik kiugró adat Magyarországra és Bulgáriára vonatkozik. A 2013. év vizsgált időszakában mindkét állam jóval nagyobb számú menedékkérelmet regisztrált, mint egy évvel korábban. A Magyarországon beadott kérelmek száma megnyolcsorozódott, de Bulgáriában is hétszer annyi kérvényt nyújtottak be.

A sikeresen beazonosított menedékkérők több mint fele Szíriából, Oroszországból vagy Eritreából származott. Ugyanakkor figyelemreméltó tény, hogy a beazonosíthatatlan származású menekültek száma megnégyszereződött 2012. ugyanazon időszakához képest. Az egyiptomi, gambiai és eritreai kérelmek pedig megtriplázódtak.

A menekültek életkorára vonatkozóan is tartalmaz statisztikákat a kiadvány. Lengyelországban például két menekültből egy 18 év alatti, míg ugyanez az érték az EU 28 tagállamára összesítve négyből egy fő. Az életkor mellett a migránsok nemek szerinti megoszlásának vizsgálatát is segíti a tanulmány. Érdemes megfigyelni, hogy a bevándorlók túlnyomó többsége (fiatal) férfi.

2013 harmadik negyedét tekintve az összes menekült nagyjából 20%-at szíriaiak és oroszok tették ki. A két csoport között ugyanakkor van egy jelentős eltérés. Míg a szír menedékkérelmek 85-90%-át első fokon pozitívan bírálták el, addig az orosz beadványok csupán kb. 10%-a jutott hasonló sorsra. A legnagyobb számú pozitív elbírálást nyújtó hat állam Németország, Svédország, Ausztria, az Egyesült Királyság, Franciaország és Olaszország

volt. Ezzel szembeállítva, a hat leggyakoribb menekült státuszt kérelmező nemzetiség az orosz, a szír, az afgán, a pakisztáni, a szerb és a szomáliai volt. A 2013. év harmadik negyedében hozott első fokú menedékkérelmek közül minden harmadik volt pozitív végkimenetelű, és az összes pozitív döntés felét Németország szolgáltatta.

A tanulmány nagy segítséget nyújthat a nemzetközi migrációs folyamat Európára gyakorolt demográfiai, gazdasági, társadalmi, szociális és politikai következményeinek vizsgálatában. Emiatt is ajánlott és tanulságos olvasmány nem csak az egyes tudományterületek képviselői, hanem mindenki számára.

TÁRGYSZAVAK: nemzetközi vándorlás, menekültek, menedékkérés, Európai Unió

HORVÁTH BALÁZS

108/2015

Az Európai Unió területén regisztrált menekültek és az általuk beadott kérelmekre vonatkozó elsőfokú döntések: 2014

Alexandros Bitoulas: Asylum applicants and first instance decisions on asylum applications: 2014
Eurostat. Data in Focus, 2015. sz. 1–25. p.

URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/4168041/6742650/KS-QA-15-003-EN-N.pdf>

2014-ben több mint 626 ezer fő keresett menedéket az Európai Unió 28 tagállamában (EU-28), az első ízben menedékért folyamodók száma pedig meghaladta az 536 ezret. Minden harmadik menedékkérő Németországban adta be kérvényét. A 2014. évben hozott elsőfokú döntések 40%-a pozitív volt, beleértve a nemzeti szintű jogszabályok alapján nyújtott védelem eseteit is, de a Szíriából és Eritreából érkezettek esetében ez az arány 92% feletti, az irakiaknál pedig 82%. Ugyanakkor a fogadó országok közül Németország a kérvények 58, Franciaország 78, az Egyesült Királyság 61, Belgium 60, Olaszország 42, míg Svédország csupán 23%-át utasította el az elsőfokú eljárás során.

2014-ben az EU-28 szintjén a szíriaiak messze a legnagyobb létszámmal, 123 ezer fővel az összes menedékkérő ötödét tették ki, ők 72 ezerrel többen folyamodtak menedékért, mint 2013-ban. Bulgária és Ciprus esetében a szíriaiak aránya csaknem 60%-os volt. Az utolsó negyedévben az európai védele-

mért folyamodó szíriaiak száma 40 ezer volt, ami 20 ezerral meghaladta az előző év hasonló időszakát.

2014-ben Afganisztánból 41 ezer, Koszovóból 38 ezer, Eritreából 37 ezer, Szerbiából 31 ezer, Pakisztánból, Irakból, Nigériából és Oroszországból is egyenként több mint 20 ezer menedékkérő adta be folyamodványát; 16 ezer ismeretlen állampolgárságú menedékkérőt is regisztráltak. Magyarországon a regisztrált menedékkérők nagy többségét a koszovóiak, afgánok és szíriaiak jelentették.

Table 13: Thirty main citizenships of asylum applicants in the EU-28, by age group, 4th quarter 2014, % (1)

	Total (absolute value)	Distribution of age groups as a share of total (in %)						
		0-13	14-17	18-34	35-64	65 and over	Unknown	
Non-EU	289 980	19.3	7.1	59.9	19.9	5.8	0.1	
Syria - (SY)	41 250	16.4	5.5	52.5	24.4	1.1	0.1	
Kosovo - (XK)	25 890	27.2	6.3	47.2	19.0	0.3	0.0	
Afghanistan - (AF)	14 740	13.7	23.0	54.6	7.9	0.7	0.0	
Serbia - (RS)	11 430	37.6	6.5	31.0	24.3	0.6	0.0	
Eritrea - (ER)	7 285	6.5	9.4	71.8	11.8	0.3	0.2	
Iran - (IQ)	7 045	19.2	5.8	51.4	21.7	1.7	0.1	
Pakistan - (PK)	6 095	6.1	2.2	70.6	20.2	0.6	0.3	
Nigeria - (NG)	5 965	11.8	3.0	73.5	11.5	0.0	0.2	
Ukraine - (UA)	5 610	22.7	2.8	43.3	29.6	2.4	0.1	
Statless	4 055	16.5	7.5	43.9	28.1	1.8	0.1	
Albania - (AL)	4 765	26.4	9.2	45.0	19.8	0.5	0.1	
Russia - (RU)	4 675	42.0	4.1	29.2	23.3	1.3	0.1	
Bangladesh - (BD)	4 425	2.4	3.0	83.1	11.1	0.2	0.2	
Somalia - (SO)	3 885	10.6	16.6	62.4	9.8	0.6	0.1	
Gambia - (GM)	3 575	1.4	13.7	81.7	3.1	0.0	0.1	
BA - (BA)	3 310	36.5	7.9	33.6	22.5	0.5	0.0	
Iran - (IR)	3 190	12.9	4.6	51.8	28.6	1.2	0.9	
MK - (MK)	3 055	34.8	6.3	31.3	27.3	0.3	0.0	
Mali - (ML)	2 870	4.2	4.7	84.5	6.6	0.0	0.0	
Georgia - (GE)	2 140	19.8	1.8	46.7	30.8	0.9	0.0	
Samoa - (SM)	2 055	1.9	6.1	82.9	9.1	0.0	0.0	
Sudan - (SD)	1 830	4.5	2.1	77.3	15.4	0.3	0.4	
Algeria - (DZ)	1 770	8.0	7.0	65.0	19.8	0.2	0.1	
Guinea - (GN)	1 655	16.7	4.0	67.4	11.7	0.2	0.0	
Armenia - (AM)	1 560	22.9	4.7	36.3	33.6	2.5	0.0	
CD - (CD)	1 450	17.5	5.2	50.6	26.4	1.1	0.2	
Ghana - (GH)	1 410	6.5	4.0	77.2	12.3	0.0	0.0	
Turkey - (TR)	1 375	14.2	5.1	59.3	20.9	0.5	0.0	
China - (CN)	1 265	7.4	0.9	46.0	44.1	1.1	0.5	
Sri Lanka - (LK)	1 260	10.9	1.8	59.1	25.6	1.8	0.7	
Other	21 315	15.3	5.2	57.5	21.4	0.7	0.3	

(1) Citizenship selected here are those with the highest number of asylum applicants registered during Q4 2014 in the EU-28. MK – The Former Yugoslav Republic of Macedonia; Kosovo – see methodological notes; CD – Congo, the Democratic Republic of the; BA – Bosnia and Herzegovina

Source: Eurostat (online data code: migr.asvappctzm)

Forrás: Alexandros Bitoulas: Asylum applicants and first instance decisions on asylum applications: 2014. *Eurostat. Data in Focus*, 2015. sz. 16. p.

2014 utolsó negyedében az EU-28-ban 203 ezren fordultak kérvénnyel nemzetközi védelemért, 80 ezerral többen 2013 ugyanezen időszakához képest, ami 65%-os növekedést jelent. 20 ezerral több koszovói adott be menedékügyi kérelmet ebben a negyedévben, mint egy évvel korábban. Az ukrán menedékkérők száma a 2013. év utolsó negyedéhez képest hússzorosra nőtt, meghaladva a 14 ezret. Magyarországon és Németországban 25 ezerral regisztráltak többen az előző év utolsó negyedévéhez képest, ami Magyarországon a kérvényt beadók számának szinte megtízszereződését jelentette ebben az összehasonlításban.

A menedékkérők harmada nő. Korcsoportok szerint vizsgálva a menekült státuszért folyamodók több mint negyede volt kiskorú, de az orosz, szerb, bosznia-hercegovinai, és macedóniai menedékkérők esetében a 18 év alattiak aránya jóval meghaladta a 40%-ot. Az összes menedékkérő csaknem 54%-a a 18–34 éves tartományba, 20%-a a 35–64

évesek közé tartozott, míg a 65 éves és idősebb menedékkérők aránya nem érte el az 1%-ot.

TÁRGYSZAVAK: nemzetközi vándorlás, menekültek, menedékkérés, Európai Unió

RÓZSA GÁBOR

109/2015 Észak–déli megosztottság? Az észak- és dél-európai államok integrációs eredményeinek összehasonlítása

Hector Cebolla-Boado – Claudia Finotelli: Is there a north–south divide in integration outcomes? A comparison of the integration outcomes of immigrants in Southern and Northern Europe

European Journal of Population, 2015. 31. sz. 77–102. p.

URL: <http://link.springer.com/article/10.1007/s10680-014-9327-8>

DOI: 10.1007/s10680-014-9327-8

A tanulmány célja annak megállapítása, hogy a kiválasztott európai országok integrációs eredményei és stratégiái mennyiben térnek el vagy igazodnak a bevándorlással kapcsolatban nagyobb tapasztalattal rendelkező államok (Németország, Egyesült Királyság, Franciaország) módszereihez. A szerzők négy, viszonylag új migrációs dél-európai célország, Görögország, Olaszország, Portugália és Spanyolország integrációs politikájának összehasonlításán és elemzésén keresztül mutatják be egyrészt az észak–déli, másrészt a déli államokon belüli megosztottságot.

A szerzők kiindulópontja az elmúlt 20–25 évben bekövetkezett változás a nemzetközi migrációban. Az eddig is kiemelt célpontnak számító észak- és nyugat-európai államok mellett a dél-európai országokba is egyre nagyobb számban áramlanak migránsok. Azonban, míg az előbbieket rendelkeznek a probléma kezeléséhez szükséges tapasztalattal, hatékony integrációs politikával, addig az utóbbiak nem (voltak) képesek eredményes választ adni a bevándorlás kezelésére. Éppen ezért, a szerzők véleménye szerint az integrációs technikák és eszközök között meglévő észak–déli különbség egyértelmű. Ennek okát alapvetően a felkészületlenségben és a megfelelő integrációs politika hiányában látják.

Az integráció eltérő típusú kezelése mellett a tanulmány a bevándorlók integrációs eredményeinek összehasonlításával is próbálja érzékeltetni az

Európa két területe között meglévő különbséget. A cikk elkészítéséhez elsősorban a bevándorlók munkaerő-piaci részvételével, illetve oktatásával kapcsolatos különböző felmérésekből származó eredményeket használtak fel.¹ A jelzőszámok alapján azonban nem csak északi–déli, hanem a vizsgált államok közötti megosztottság is megfigyelhető mind az integrációs politikákat, mind az eredményeket tekintve. A négy ország közül Portugália és Olaszország teljesítménye közel áll az európai átlaghoz, míg Görögország meg sem közelíti azt.

Az integráció szempontjából fontos tényező a bevándorlók munkaerő-piaci helyzete, ám a legjelentősebb elem nem ez, hanem a kulturális beilleszkedés mértéke. A tanulmány rávilágít a migránsok (és gyermekeik) rossz iskolai teljesítményére, illetve a különböző, kulturális integrációt segítő programok látványos sikertelenségére is. Ez a jelenség azonban nem korlátozódik Dél-Európára, ugyanúgy megfigyelhető az északi vagy nyugati államokban is. A szerzők a hibás integrációs politikákban, illetve a migránsok idegen intézményi rendszerbe történő bekapcsolásában vélik felfedezni az okokat.

A tanulmány alapján nagy különbségek rajzolódnak ki Észak-, illetve Dél-Európa integrációs politikája és eredményei között. Ennek ellenére a szerzők nem tekintenek az általuk vizsgált négy államra negatív példaként. Az oktatás tekintetében ugyan kevésbé rugalmasak, viszont a munkaerő-piaci integrációt tekintve sokszor sikeresebbek, mint az északi vagy nyugati államok. Következtetésük, hogy az észak és dél között meglévő integrációs „szakadék” nem a különböző vagy éppen hiányzó bevándorlási politikákból ered, hanem sokkal inkább az eltérő intézményi rendszerek (munkaerőpiac, oktatás) okozzák.

Ezért a szerzők az integrációs politikák vizsgálatán túl más típusú tényezők (jóléti rendszer működése, oktatási rendszer) elemzését is szükségesnek tartják a bevándorlók munkaerő-piaci és oktatási teljesítményének pontosabb felderítéséhez, illetve a kapott eredmények okainak megértéséhez. Emellett felhívják a figyelmet arra az Európa-szerte általánosan megfigyelhető következtetlenségre, amely az integrációs politikákhoz, stratégiákhoz fűzött

várakozások és a tényleges eredmények között mutatkozik. Ennek alapján egyértelműen kijelentik, hogy az európai államok – legyenek északiak vagy déliek – még nem találtak hatékony választ a bevándorlók integrációjának megfelelő kezelésére.

TÁRGYSZAVAK: integrációs politika, nemzetközi vándorlás, oktatás, műveltség, munkaerőpiac, munkanélküliség, Dél-Európa

HORVÁTH BALÁZS

110/2015

Az Európán belüli vándorlás demográfiai vonatkozásai

Teresa Castro-Martín – Clara Cortina: Demographic issues of intra-european migration. Destinations, family and settlement

European Journal of Population, 2015. 2. sz. 109–125. p.

URL: <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs10680-015-9348-y>

DOI: [10.1007/s10680-015-9348-y](https://doi.org/10.1007/s10680-015-9348-y)

A napjainkban egyre nagyobb méreteket öltő nemzetközi, kontinenseken átnyúló migráció helyett ez a tanulmány a sokkal kevésbé figyelemfelkeltő európai migrációval foglalkozik. Már ez a tény is mutatja, hogy speciális munkáról van szó, a téma megközelítése pedig csak megerősíti ezt.

A szerzők négy, az európai országok közötti migrációval foglalkozó, és azt demográfiai szempontból vizsgáló tanulmányt gyűjtöttek össze és vizsgáltak meg. Az írások központi kérdései a migráció mértékére és annak okaira, a célországok kiválasztására, illetve a vándorlás gazdasági, politikai, szociális vagy kulturális okainak felderítésére vonatkoztak. A tanulmány a módszerét tekintve úttörő jelentőségű, hiszen a meglehetősen elhanyagolt életpálya- (life course) elméletet próbálja átültetni a gyakorlatba. Az európai migrációról szóló tanulmányok száma is alacsony, az ilyen jellegű elemzések pedig még ritkábbak.

Az elmélet lényege, hogy az egyén életének különböző dimenzióit (oktatás, külföldi tapasztalatok, család stb.) megvizsgálva közelebb kerülünk az európai migrációban résztvevők sokrétű motivációjának megértéséhez. Ez alapján levonhatóak a szükséges következtetések, és az adatok összesítésével akár előrejelzéseket is lehet tenni egy-egy állam

¹ A tanulmány nagyrészt MIPEX-adatokra támaszkodik. A mozaikszó a Migrant Integration Policy Index rövidítése, amely főleg európai és néhány másik ország (az Egyesült Államok, Kanada, Japán, Ausztrália) integrációs politikájáról tartalmaz adatokat.

jövőbeli társadalmi-demográfiai viszonyaira vonatkozóan.

A szerzők külön kiemelik az adatok fontosságát, amelyek minősége nagyban függ az egyes országok bevándorlási statisztikáinak elérhetőségétől és megbízhatóságától. Az Európai Unió bővítési folyamatai miatt ezek a statisztikák sajnos nem minden esetben tartalmazzák a releváns adatokat, ugyanis a migrációs mozgások egy része „láthatatlan” marad (schengeni egyezmény). Emellett a különböző eredetű statisztikák összehasonlíthatósága is probléma forrása lehet.

A tanulmány konkrét adatokkal is alátámasztja az Európán belüli vándorlással foglalkozó vizsgálatok szükségességét. Míg 1990-ben 5,5 millió olyan európai lakos volt a kontinensen, aki nem a hazájában élt, addig 2013-ban már 13,7 millió. Sőt, az egy országban élő összes migránst tekintve is az európai államokból származó bevándorlók vannak többségben. A legnépszerűbb célországok közé tartozik Németország, Spanyolország és az Egyesült Királyság is. Az európai migrációban leginkább érintett államok Románia (2,3 millió fő), Lengyelország (1,8 millió fő) és Olaszország (1,1 millió fő).

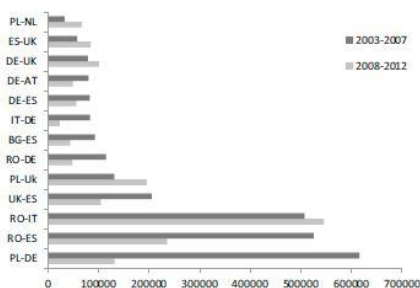

Fig. 1 Major intra-European immigration flows according to country of previous residence, absolute numbers
 Source Eurostat 2014 (online data code: migr_imm5prv). AT Austria, BG Bulgaria, DE Germany, ES Spain, IT Italy, NL Netherlands, PL Poland, RO Romania, UK United Kingdom
 Note The Eurostat database on immigration is neither complete for all the years of the time period nor for all the destination countries

Forrás: Teresa Castro-Martín – Clara Cortina: Demographic issues of intra-european migration. Destinations, family and settlement. *European Journal of Population*, 2015. 2. sz. 112. p.

Az említett életpálya-elmélet nemcsak a migráció okaira deríthet fényt, hanem segíthet az alanyok szociális-demográfiai profiljának megrajzolásában is. Az Európai Bizottság egy 2012-ben végrehajtott elemzése megmutatta, hogy az Európából származó bevándorlók 75%-a, több mint 10 millió fő, munkaképes korú volt. Szintén az említett elemzés alapján váltak láthatóvá a nyugat- illetve a kelet-európai migránsok közti képzettségbeli különbségek is.

A szerzők az európai migránsokkal kapcsolatos, minél részletesebb információk begyűjtése mellett,

a vándorlás egész Európára és azon belül az egyes országokra gyakorolt hatásait is figyelemmel kísérik. Az Európán belüli migráció egyre növekvő szerepet játszik a munkaerőpiac stabilizálásában, ám egyúttal megbolygatja mind a befogadó, mind a küldő ország demográfiai állapotát. Ez különösen igaz azokra a kelet-európai államokra (Románia, Lengyelország), amelyek jelentős számú migránst bocsátanak ki. A vándorlás nyomán nagyobb arányú lehet a népességeloregedés, a népességcsökkenés (mivel főleg fiatalok alkotják a migránsok nagy részét), regionális különbségek alakulhatnak ki.

A szerzők kiemelik, hogy rengeteg ilyen típusú tanulmány foglalkozik a nemzetközi migrációval, illetve az Európán kívüli országokból érkező migránsok helyzetével, éppen ezért ezt a folyóiratszámot egyfajta ösztönzésnek szánják, amely az európai migrációt vizsgáló kutatásokra sarkallja a szakértőket. További vizsgálati területként jelölik meg a fiatal felnőttek elvándorlásának demográfiai következményeit, és kiemelik az összehasonlító elemzések szükségességét. Az életpálya-elmélet lehet az alapja ezeknek a kutatásoknak, valamint segítheti az Európán belüli migráció jelenének, jövőjének és következményeinek megértését.

TÁRGYSZAVAK: nemzetközi vándorlás, demográfia, munkaerőpiac, felmérés, Európa

HORVÁTH BALÁZS

111/2015 A bevándorlás hosszú távú szerepe Kanada népességének megújulásában: egy szimuláció

Patrice Dion – Éric Caron-Malenfant – Chantal Grondin – Dominic Grenier: Long-term contribution of immigration to population renewal in Canada: a simulation

Population and Development Review, 2015. 1. sz. 190–126. p.

URL: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1728-4457.2015.00028.x/epdf>

DOI: [10.1111/j.1728-4457.2015.00028.x](https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2015.00028.x)

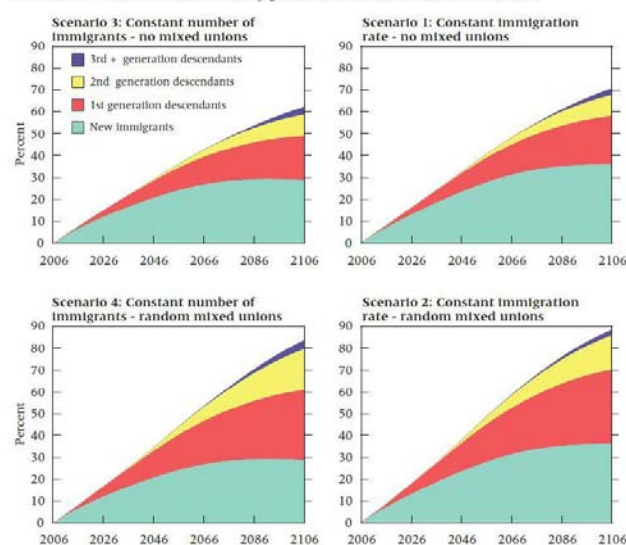
David Coleman, neves brit demográfus – egyebek mellett a nemzetközi vándorlás és az ebből fakadó következmények kiváló szakértője – 2006-ban hívta fel a figyelmet a harmadik demográfiai átmenetre, amelynek során számos alacsony termékenységű ország alapvető társadalmi változáson megy keresztül

tül a népesség egyre fokozódó származási, etnikai és vallási sokféleségének köszönhetően. Ez az átalakulás mindenekelőtt a bevándorlás egyre növekvő szintjével magyarázható, amely különösen a kevéssé fejlett országok felől jelentős. Kisebbségi mértékben egyes bevándorolt népességcsoportok magasabb születési arányszámai is növelik az etnikai-kulturális változatosságot. Coleman rámutatott, hogy egyik népesség folyamatos migrációja az egyszerű reprodukció alatti termékenységgű másikba egy idő után elvezethet oda, hogy a bevándoroltak átveszik a korábbi többség helyét. Kanada kétségkívül részese az említett változásoknak. A teljes termékenységi arányszám az 1970-es évtized elején az egyszerű reprodukció utánpótlási szint alá zuhant, az utóbbi évtizedekben pedig 1,5 és 1,7 gyermek/nő között mozgott. Ezzel egyidejűleg a nem európai országokból érkező, erős bevándorlás gyors változásokat eredményezett a kanadai népesség etnikulturális összetételében,¹ és ez várhatóan a jövőben is folytatódni fog. A harmadik demográfiai átmenethez kapcsolódó társadalmi változások jelentős következményekkel járnak az érintett országokban a történelmi identitás, a társadalmi összetartozás és a politikai tervezés terén. Ugyanakkor a politikai intézkedések előkészítői és más szakemberek számára is hasznos lehet a változások hátterében zajló demográfiai folyamatok jobb megértése, különös tekintettel azok ütemére, valamint az olyan érzékeny tényezőkre, mint a bevándorlás mértéke és a vegyes házasságok. Jelenleg ezek megértését az országok többségében, így Kanadában is akadályozza, hogy hiányoznak a bevándorlók kötődésére vonatkozó adatok – például a külföldi származású felmenők két generáción túlmenően – mind a bevándorlókra, mind nem bevándorolt gyermekeikre vonatkozóan.

A szerzők célja, hogy megvizsgálják a bevándorlás szerepét a kanadai népesség megújításában, pontosabban a kanadai bevándorlás közvetlen és közvetett demográfiai szerepét a 2006 és 2106 közötti száz éves időszakra vonatkozó, különféle előreszámítási scenáriók alapján. A Kanadai Statisztikai Hivatal *Demosim* nevű mikroszimulációs modelljét felhasználva elméleti úton határozzák meg a bevándorlás mértékével és a vegyes házasságok gyakoriságával kapcsolatos hosszabb távú attitűdö-

ket a kanadai bevándorlóknál, illetve azoknál a személyeknél, akiknek legalább egy felmenője 2006-ot követően érkezett. A bevándorolt és nem bevándorolt népességre vonatkozó előreszámítások különféle szociokulturális jellemzők figyelembevételével a *Demosim*-modell lehetővé teszi a bevándorló népesség arányának előreszámítását, gyermekeik, a gyermekek gyermekei stb. követését, és így annak meghatározását, hogy mi a szerepe a bevándorlók leszármazottainak a változásokban.

FIGURE 3 Proportion of new immigrants and persons with at least one ancestor who arrived after 2006 by generation and scenario, 2006 to 2106

Forrás: Patrice Dion – Éric Caron-Malenfant – Chantal Grondin – Dominic Grenier: Long-term contribution of immigration to population renewal in Canada: a simulation. *Population and Development Review*, 2015. 1. sz. 119. p.

TÁRGYSZAVAK: bevándorlás, teljes termékenység, egyszerű reprodukció, demográfiai átmenet, etnikulturális jellemzők, vegyes házasság, népesség előreszámítás, mikroszimuláció, Kanada

RÓZSA GÁBOR

112/2015

Az anya munkahelyi hiányzása. Longitudinális vizsgálat az iskoláskor alatti gyermekek beszédfigyelmességéről és viselkedési zavarairól

Ragnhild B. Nes – Lars J. Hauge – Tom Kornstad – Markus A. Landolt – Lorentz Irgens – Leif Eskedal – Petter Kristensen – Margarete E. Vollrath: Maternal work absence. A longitudinal study of language impairment and behavior problems in preschool children

Journal of Marriage and Family, 2015. 5. sz. 1282–1298. p.

¹ Ld. a Kanadai Statisztikai Hivatal 2013-ban készült jelentését *Immigration and Ethnocultural Diversity in Canada: National Household Survey 2011* címmel.

URL: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jomf.12210/epdf>

DOI: 10.1111/jomf.12210

A munkahelyi és otthoni feladatok összeegyeztetése különösen nehéz azoknál a családoknál, amelyekben a gyermekeknek speciális szükségleteik vannak. Ilyenkor gyakori, hogy az anyáknak kell munkarendjükön változtatni. A tanulmány szerzői azt vizsgálták, milyen összefüggés van az anyák munkából való távolmaradása, illetve a kisgyermek beszéd- és viselkedésproblémái között.

A norvég anya- és gyermekkohorsz-felvételben szereplő, közel 34 ezer anya megfelelő kérdőíves adatait kapcsolták össze az országos nyilvántartások foglalkoztatási, valamint a 3–5 éves gyermeket nevelő anyák orvosi betegigazolással ellátott, hosszú távú munkahelyi távolmaradási adataival. A gyermekük beszéd fogyatékoságát megvalló anyáknak lényegesen nagyobb esélye volt arra, hogy ne vegyék fel őket munkára, illetve hosszú betegszabadságot kelljen kivenniük. A beszéd fogyatékoság, különösen ha még viselkedési problémák is járulnak hozzá, számos rövid és hosszú távon ható negatív következménnyel jár az anya és az egész család pénzügyi és egészségi helyzete, illetve általános jóléte szempontjából.

A kétkeresős család Norvégiában és más jóléti államokban az 1970-es évektől központi politikai célkitűzés volt, és ez az elmúlt néhány évtized során az anyák foglalkoztatásának soha nem látott növekedését eredményezte Európában és az Egyesült Államokban. Ennek ellenére az anyák foglalkoztatása arányát tekintve alacsonyabb, betegszabadságuk aránya pedig magasabb, mint az apáké az országok többségében, Norvégiát is beleértve. A gyermekek fogyatékosága vagy speciális egészségügyi szükségletei fontos tényezője lehet az anyák munkából való kimaradásának, sok esetben alapot adva a munka és család konfliktusának. A gondozás normál esetben együtt jár az anyasággal, de más dimenzióba kerül, ha a gyermeknek speciális szükségletei vannak, ami szinte állandó stresszállapotot okoz. Idővel ez egészségromláshoz is vezethet, és elkerülhetetlenné teheti a munkahelyi változtatásokat. A teljes körű gyermekápolás általában a prioritások átrendezését is megköveteli, vagyis az energiák koncentrációját a gyermek fogyatékoságának optimális menedzselésére, az ápolási funkciókkal való együttélést a mindennapi egyéni élet és a külső kapcsolatok (például szociális támogatás, pénz-

ügyek, egészségügy, oktatási intézmények) követelményeinek megfelelően. Empirikusan bizonyított az ápolás, illetve az anya egészsége és foglalkoztatási helyzete közötti összefüggés. Az anyák többsége a kereső tevékenységet, az ezzel kapcsolatos döntéseket a családi céloknak, a gyermek egészségi és magaviseleti helyzetének rendeli alá. Számos vizsgálatban mutatták ki az összefüggéseket a gyermekek speciális gondozási szükséglete és az anyák alacsonyabb foglalkoztatási mutatói között, ideértve a kényszerből rész munkaidőben dolgozó vagy állásukat elhagyó anyákat, a nehezebb gondozási körülményeket és a gyermek korának előrehaladtával fokozódó foglalkoztatási különbségeket is. A teljes gondozás hatással van az anya mentális és testi egészségére is: a speciális szükségletű gyermekek esetében az anyák kimutathatóan hajlamosabbak a szorongásra és depresszív tünetekre, mint az apák vagy a normálisan fejlődő gyermekek szülei. Mindezek ellenére eddig kevesen foglalkoztak az ilyen gyermekek anyáinak betegszabadsági arányaival, és senki nem használt ehhez orvosi igazolással alátámasztott nyilvántartási információkat.

Az említett problémákkal érintett anyák tehát fokozottan hátrányos helyzetben vannak munkavállalási, karrierépítési és jövedelmi kilátásaikat illetően. Mivel a megállapítandó nyugdíj a jövedelem függvénye, a csökkent munkaerő-piaci részvétel negatívan befolyásolja a leendő nyugdíj összegét is. Másfelől az értékes humántőke elvesztésével többféle kárt szenvednek a munkáltató szervezetek és intézmények is. Bár jelen tanulmány csak a kisgyermek meghatározott fogyatékoságainak az anyák munkahelyi távollétére gyakorolt hatásaival foglalkozik, kétségtelenül bizonyítható az iskoláskor előtti nyelvi fogyatékoság negatív hatása a gyermek későbbi iskolai, társadalmi és érzelmi viszonyaira.

Érdemes tehát további vizsgálatok alá vonni a társadalmi háttértényezők közvetítő mechanizmusait, a genetikai összetevőket, a kulturális és jóléti rendszereket. Ugyancsak rendkívül hasznosak lehetnek a családokat egységként használó, a társadalmi, szervezeti, kulturális normákkal és elvárásokkal foglalkozó vizsgálatok.

TÁRGYSZAVAK: ápolás, gyermekgondozás, gyermekegészség, foglalkoztatás, betegszabadság, munkahelyi távollét

113/2015

A gyermekek hatása a nők munkavállalására és keresetére az Egyesült Királyságban: bizonyíték az ikerszülések alapján

Mary A. Silles: The impact of children on women's labour supply and earnings in the UK: evidence using twin births

Oxford Economic Papers, 2015. augusztus 11. 1–20. p.

URL: <http://oep.oxfordjournals.org/content/early/2015/08/11/oep.gpv055.full.pdf+html>

DOI: 10.1093/oep/gpv055

A családnagyság és a gazdasági aktivitás közötti oksági összefüggés megállapítása igen bonyolult, mivel ugyanazok a tényezők, amelyek a családnagyság növekedésére hatnak, befolyásolhatják a nők munkaerő-piaci lehetőségeit is. E probléma tisztázásához az ikerszülések esetét igyekszik felhasználni a szerző. A vizsgálatokat instrumentális változók (IV), valamint a rendes legkisebb négyzetek (OLS) módszerét alkalmazva végezték. A 13 éves kor alatti gyermekkel rendelkező anyák esetében az IV-bebecslések azt mutatták, hogy az ikerszüléssel kialakult családnövekedés kedvezőtlenül befolyásolja az anya munkalehetőségét és keresetét. Az idősebb gyermekkel rendelkező anyáknál ugyanakkor a hasonló módszerrel nyert eredmények szerint a jelentős OLS-hatás ellenére nem bizonyítható az okozati összefüggés. Ezeket az eredményeket azután összevetették az ikrek nemek szerinti összetétele alapján kapott értékekkel. A végső konklúzió az, hogy a gyermekvállalás munkaerő-piaci következményei idővel eltűnnek.

TÁRGYSZAVAK: gyermekvállalás, nők munkavállalása, családnagyság, ikerszülés, munkabér, legkisebb négyzetek módszere, Egyesült Királyság

RÓZSA GÁBOR

114/2015

Az özvegység és a jóllét Európában: az országos és a regionális összefüggés szerepe

Brett Ory – Tim Huijts: Widowhood and well-being in Europe. The role of national and regional context *Journal of Marriage and Family*, 2015. 3. sz. 730–746. p.

URL: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/jomf.12187/abstract>

DOI: 10.1111/jomf.12187

A kutatók eddig csak azt állapították meg, hogy az özvegyek szubjektív szempontból alacsonyabb élet-színvonalon vannak, mint a házasok, ám még mindig keveset tudunk arról, hogy regionális és országos összefüggésben milyen hatással van a jóllétre az özvegyülés.

A házastárs elvesztése az egyik legmegrázóbb esemény az emberek életében. A szeretett társ felletti gyászon túl az özvegyeknek újra kell definiálniuk emberi kapcsolataikat a családdal és a barátokkal, át kell venniük az elhunyt mindennapi feladatait, ideértve például a kenyérkereső szerepét is. Az özvegy-ség szubjektív szempontból nem csupán a házastárs elvesztése miatt hat negatívan a jóllétre, hanem azért is, mert az özvegyülés egyúttal különféle erőforrásoktól való elszakadással jár. E források közé tartoznak az érzelmi, szociális, pénzügyi és anyagi támogatások. Özvegyé válva az adott személynek csökkenhetnek a lehetőségei arra, hogy megossza érzéseit vagy beszélgesse másokkal, mert elvesztik a kapcsolatot az elhunyt házastárssal, és valószínűleg a házastárs közösségi hálójával is. E téren azonban tapasztalhatók különbségek az egyes népességcsoportok és országok között.

A frissen megözvegyültek Dél-Európában több depressziós tünetet mutatnak, mint észak-európai sorstársaik. Az eltérések talán annak is következményei, hogy az anyagi forrásokban is különbségek vannak, valamint különbség mutatkozik az özvegy-séghez fűződő normák, a róla a médiában és a társadalmi párbeszédben kialakult kép terén is. A kutatóknak meg kell határozniuk, hogy egyes özvegyek miért járnak jobban néhány összefüggésben, mint mások, és ez hogy változik regionális szinten a nemzeti szinthez képest.

A tanulmány új módszertani megközelítései:

- Az európai összefüggésben gondolkodás, mivel az özvegy-ség és a társadalmi támogatás eltérő a vizsgálatban értékelt huszonhárom országban.
- Többszintű modelleket használnak fel az özvegyek életkörülményeinek vizsgálatára.
- Szemben a legtöbb tanulmánnyal, a szerzők itt az összefüggésbeli különbségeket kutatták, a kapcsolatot az özvegy-ség és egészség között, a jóllét szubjektív megközelítésére helyezve a hangsúlyt az objektív helyett.

A jóllét, az egészség és a családi állapot összefüggésével kapcsolatban sok vizsgálat épít a társadalmi tőke elméletére. Az elmélet szerint a zárt közösségi hálók megkönnyítik a kötelezettségek,

elvárások és társadalmi normák közvetítését, a hálózatokon belül lévő egyéneknek nagyobb hozzáférést biztosítva az érzelmi, pénzügyi és anyagi forrásokhoz.

A társadalmi tőke elméletére alapozva a szerzők három hipotézist vázoltak fel arra, hogy a családi állapot szerinti összetétel hogyan befolyásolja az egyéni szintű kapcsolatokat az özvegyesség és jóllét között. Mindhárom elméletet regionális és nemzeti szinten vizsgálták a szerzők.

A segítő hálózat hipotézis szerint a házások összetartóbb közösségi hálózata előnyös lehet az özvegyeknek. Ezen elmélet szerint az özvegyek regionális szinten előnyt élvezhetnek abból, hogy közvetlen kapcsolatot tartanak fent sok házasság emberrel. Ez a hipotézis továbbá azt is állítja, hogy van a regionális szinten túlműtató, országos szintű hatás, amely kedvező lehet az özvegyek számára, mint például a magasabb szintű politikai részvétel és civil összefogás. Ezek több olyan intézkedéshez vezethetnek, amelyek célja, hogy támogatni tudják és megvédjék a társadalom özvegyekhez hasonlóan sebezhető csoportjait. Eszerint az elmélet szerint az özvegyesség egyéni jóllétre gyakorolt negatív hatása gyengébb, amikor nagyobb a házások aránya a népességben.

Az előzővel ellentétes zsupori házasság hipotézise szerint a házások nagy aránya inkább hátrányos lehet az özvegyek számára, és súlyosbíthatja helyzetük negatív hatásait. Habár a házasság fokozza a házasság emberek társadalmi tőkét, ennek előnyei nem jutnak el a nem házásokhoz. Az ok: a házasság emberek kevesebb időt töltenek családjukkal és szomszédaikkal, vagyis nem tudhatnak annyi társadalmi, érzelmi és anyagi támogatást felajánlani özvegy barátaiknak és családtagjaiknak, mint a nem házások. A második számú hipotézis szerint tehát az özvegyesség negatív hatása egyéni jólléti szinten erősebb, amikor a házások aránya magasabb a népességben belül.

Az azonos helyzetű személyekből álló csoportok támogatásának hipotézise szerint az özvegyek nagy aránya csoportszinten enyhítő hatással van az özvegy egyének helyzetére. Az özvegyek szorosabb közösségi hálókat alakíthatnak, fel tudják emelni szavukat, nagyobb politikai reprezentációra tehetnek szert. Eszerint az özvegyesség negatív hatása a jóllétre gyengébb, ha a társadalmon belül nagyobb a megözvegyültek aránya.

A szerzők az Európai Társadalmi Felmérés 2002 és 2010 közötti öt felvételének adatait használták fel. Ennek részeként 241 379, magánháztartásban

élő személyt kérdeztek meg, a kérdések pedig a családi állapotra, a jóllétre, a társadalmi kapcsolatokra, a jövedelemre és számos egyéb területre vonatkoztak. (Végül az értékelésben 23 ország 206 régiójában élő 119 292 személy adatai szerepeltek.) A társadalmi kiadásokra vonatkozó kiegészítő információkat a GDP százalékában, országokra lebontva az OECD Factbook 2010-es és az ILO 2012-es évkönyvéből vették.

Az eredményekből kitűnik, hogy a házasság emberek arányának hatása különbözik a regionális és országos szinteken. A szerzők további kutatásokat javasolnak ebben a témában, komplex, többváltozós összefüggésű és beágyazott modellek készítésével.

Javasolt a további kutatásokban az alacsonyabb jóllétben élő özvegyek házasságokkal történő összehasonlítása. A nemek szerinti különbségeket is tovább lehetne vizsgálni. Sikerült meghatározni a népesség családi állapot szerinti összetételének különböző hatásait országos és regionális szinteken, de több kutatás szükséges, hogy megtalálják az okokat. Ha egyszer megértjük annak a mechanizmusát, hogy mi befolyásolja a családi állapot és a jóllét közötti kapcsolatot, akkor sokkal hatékonyabbá válhat a jóllétre vonatkozó társadalompolitika.

TÁRGYSZAVAK: özvegyesség, jóllét, regionális elemzés, többváltozós elemzés, Európa

TÓTH JÁNOS MÁRK

115/2015

Bepillantás a cseh munkaerőpiacon meglévő nemek közötti egyenlőtlenségbe

Olga Kurtinová: A brief insight into gender inequalities in the Czech labour market

Demografie, 2015. 57. sz. 5–20. p.

URL: <https://www.czso.cz/documents/10180/20555397/13005315q1.pdf/ab1e4bae-e09d-46d8-803c-5027d9ecce10?version=1.0>

Az alább ismertetett tanulmány a csehországi nők munkaerőpiacon elfoglalt helyét vizsgálja. A szerző szemügyre veszi, hogy az 1993 és 2013 között eltelt 20 évben milyen mértékű volt, és milyen formában jelentkezett a nemek közötti egyenlőtlenség, és van-e kapcsolat a gyermekvállalás és a munkanélküliség között. Megfogalmazása szerint nem az a célja, hogy a jelenség mögött álló mechanizmusokat kibogozza, vagy az ok-okozati viszonyokat feltárja, sokkal inkább a fennálló állapot leírására fókuszál. Elemzéséhez a

Cseh Statisztikai Hivatal által elvégzett munkaerő-felmérések² idősorait használta fel.

A munkaerőpiacon jelenlévő nők száma a második világháború óta folyamatosan növekszik. Míg 1950-ben 1 370 000 nő volt háztartásbeli,³ addig 2001-ben ez a szám 93 ezerre csökkent.⁴ Azonban a világháború utáni időszak nem csak példa nélküli gazdasági fejlődéssel és a női foglalkoztatottak számának növekedésével fémjelezhető, hanem a születések számának visszaesésével is.

Általánosságban elmondható, hogy a gyermekvállalásra mikro- és makroszintű tényezők is hatással vannak. A demográfiai viselkedést az egyéni tényezőknél túl – például nem, életkor, nemzeti hovatartozás, családi állapot – a politikai intézkedések, az intézményi háttér, a munkaerőpiac helyzete, a gazdasági helyzet is befolyásolja. Egy 2010-ben elvégzett kutatás, mely huszonnégy OECD-tagország adataival dolgozott és az 1973 és 2008 közötti időszakot térképezte fel, rámutatott arra, hogy a munkanélküliség negatív hatást gyakorolt a vizsgált periódus teljes termékenységi mutatójára. Ugyanakkor egy norvég kutatás arra a megállapításra jutott, hogy a munkanélküliség pozitív hatást is gyakorolhat a születések számára. Az 1992 és 1998 közötti időszakot vizsgálva kimutatták, hogy azon nők esetében, akik a szülés előtt tizenkét hónapig munkanélküliek voltak, kissé magasabb a születési hajlandóság, mint dolgozó társaiknál.

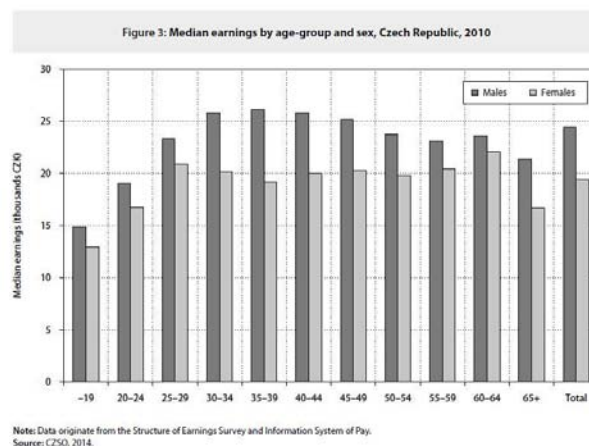
Összességében azonban mégis az mondható el, véli a jelen tanulmány írója, hogy a nemek közötti egyenlőtlenség és a gyerekszületés együttesen magasabb kockázatát eredményezi a munkanélkülivé válásnak, a részmunkaidős, illetve a határozott idejű szerződésekkel való foglalkoztatásnak.

Felvetődik a kérdés, hogyan lehetséges az, hogy míg a társadalomban formálisan fennáll a nemek közötti egyenlőség, addig ez a munkaerőpiac esetében nem mondható el. Alapvetően három magyarázat lehetséges. Először is komoly probléma összeegyeztetni a munkát a családi élettel abban az esetben, ha a házimunka és a gyerekek ellátása csupán a nőre hárul. Az így kialakult túlterheltség a teljesítmény romlásához vezethet mind a munkában, mind az otthoni teendők területén. Ez a jelenség gazdaságilag is káros, hisz a nő egyrészt kiesik a termelésből, másrészt az általa összefogott család

sem látja el igazi funkcióját (alultáplált, gondozatlan gyerekek), így könnyen többletköltséget generálhat a gazdaság számára.

Másodszorban a munkáltatók hajlamosak előítélettel viselkedni a nőkkel szemben. Úgy gondolják, hogy kevésbé produktívak, illetve előbb-utóbb kiesnek a munkaerőpiacról a gyerekvállalás miatt. Ez a fajta előítélet oda vezet, hogy a nőket határozott idejű szerződésekkel, részmunkaidőben, és/vagy kevésbé kvalifikált feladatra alkalmazzák. Ez azonban ördögi kör lehet, hisz a nők elvesztik motiváltságukat, kevésbé lesznek hajlandóak az elkötelezett munkavégzésre. Olyannyira – és ez lehet a harmadik magyarázat –, hogy még ők maguk is elhiszik és természetesnek vélik a munkaerőpiacon meglévő, nemek szerinti különbségeket.

A tanulmány a továbbiakban a cseh munkanélküliségi ráta 1993 és 2013 közötti időszakban lezajlott változásait elemzi. 1997-ben a férfiak között 3,4%, a nők között 5,4% volt a munkanélküliek aránya, majd a gazdasági válság egyenes következményeként 2000-re érte el tetőpontját (7,6% a férfiaknál és 10,6% a nőknél), majd lassan csökkenni kezdett. A nők hátrányos helyzete azonban a vizsgált periódus egészére jellemző maradt.

Forrás: Olga Kurtinová: A brief insight into gender inequalities in the Czech labour market. *Demografie*, 2015. 57. sz. 11. p.

A tanulmány kitér a nemek közötti bérkülönbségek vizsgálatára, és leszögezi, hogy az egyenlőtlenség itt is jelen van. A férfiak átlagkeresete 2010-ben 24 447 cseh korona volt, ezzel szemben a nők átlagosan 19 380 koronát vihettek haza. A fizetésekben korcsoportonként is mutatkoznak különbségek. A legjobban a 35 és 39 év közötti férfiak keresnek (26 101 cseh korona), a kor előrehaladtával a bér is csökken, hisz az 55–59 éves férfiak jövedelme kevéssel több, mint 23 000 cseh korona.

² Labour Force Survey 1993–2013.

³ Az 1950. évi cseh népszámlálás adatai alapján.

⁴ A 2001-es népszámlálás adatai szerint.

A nemek közötti szakadék a foglalkoztatás formájában is megmutatkozik. Míg 2013-ban a foglalkoztatott férfiak 91,4%-ának volt határozatlan idejű, teljes munkaidős szerződése, addig a nőknél ez alig haladta meg a 82%-ot.

A továbbiakban a szerző összefoglalásul elmondja, hogy a vizsgált periódus egészére jellemző volt a nemek közötti egyenlőtlenség a foglalkoztatottság tekintetében. A nők hátrányosabb helyzetben vannak, arányaiban több közöttük a határozott idejű szerződéssel, részmunkaidőben dolgozó alkalmazott. Az is elmondható, hogy a rugalmas munkaidő, amely igencsak megkönnyítené a gyermeket nevelő nők dolgát, nem igazán elterjedt alkalmazási forma Csehországban.

Az egyenlőtlenséget ezen felül a képzettség és az életkor is befolyásolja. Bár a terhesség és a munkanélküliség között nincs közvetlen összefüggés, azt azonban le lehet szögezni, hogy a családalapításra jelentős befolyással bír a munkaerőpiac pillanatnyi helyzete.

A kutatáshoz felhasznált munkaerő-felmérések adataiból az is kiderül, hogy a nők kezdetben alacsonyabb átlagkeresete kissé meglódul karrierjük kezdetén, később azonban a gyerekvállalás következményeként ezen a szinten stagnál, esetleg csökken is. A férfiak helyzetüket tekintve is stabilabb lábakon állnak a munkaerőpiacon, hisz – ahogyan azt már korábban említettük – nagyobb arányban vannak közöttük teljes munkaidős, határozatlan szerződéssel alkalmazott munkavállalók. A szerző megállapításait részletes adatokat tartalmazó táblázatokkal is illusztrálja.

A kutatás lényegi eredménye tehát azt mutatja, hogy az életkor, a képzettség és az anyaság ténye együttesen járul hozzá a cseh munkaerőpiacon jelen lévő, nemek szerinti egyenlőtlenség kialakulásához.

TÁRGYSZAVAK: munkaerőpiac, foglalkoztatottság, nők helyzete, gyermekvállalás, nemek közötti egyenlőtlenség

KÁLMÁN RITA

116/2015

Otthon meghalni: a többség óhaja, de ritka gyakorlat

Sophie Pennec – Joëlle Gaymu – Françoise Riou – Elisabeth Morand – Silvia Pontone – Régis Aubry – Chantal Cases: Mourir chez soi: un souhait majoritaire mais une situation peu fréquente *Population & Sociétés*, 2015. 524. sz. 1–4. p.

URL: http://www.ined.fr/fichier/s_rubrique/23908/population.societes.2015.524.mourir.chez soi.fr.pdf

Az emberek többsége otthonában szeretne meghalni, de ez csak negyedüknél valósul meg. Az *élet vége Franciaországban* elnevezésű felvétel adatokat szolgáltat a halált megelőző lakóhelyi és egészségügyi változásokról. A retrospektív adatgyűjtést az INED, a francia állami népességkutató intézet végezte, a 18 éves és idősebb személyek egy 15 ezer fős reprezentatív mintájának halotti bizonyítványait kiállító orvosok által kitöltött kérdőívek segítségével, az elhunytak legfontosabb személyes adataival és elhalálozásuk orvosi körülményeivel. A felvételekre a halál bekövetkeztének helyétől (lakás, kórház, nyugdíjasotthon stb.) függetlenül került sor. Az elhalálozás előtti tartózkodás helyére vonatkozóan négy időpontot vettek figyelembe: huszonnyolc, hét és egy nappal a halál előtt, illetve életük legutolsó napján. A vizsgálatba került esetek 84%-ában mind az összes időpontra vonatkozóan rendelkezésre állt az információ.

Franciaországban a többi nyugati országhoz hasonlóan az 1950-es évekig a halálozások nagyrészt otthon következtek be, azóta viszont ez áthelyeződött az intézetekbe. Napjainkban már csak a franciák 26%-a hal meg otthonában, míg ez az arány még alacsonyabb az Egyesült Királyságban (20%) és Norvégiában (18%), és hasonló az Egyesült Államokban (24%). Mindegyikre igaz ugyanakkor a fenti megállapítás, hogy a többség az otthonában szeretne meghalni. Az említett vizsgálat egyfelől magyarázatot, illetve választ keres a kórházba kerülés indokaira ebben az életszakaszban, másfelől arra, hogy miben különböznek az életük utolsó hónapját megszokott otthoni környezetükben töltő személyek a kórházba kerültektől.

A halálozások ötöde hirtelen következik be, és ezek fele otthon történik. A tanulmány ezekkel nem foglalkozik. Négy héttel az elhalálozás előtt a személyek 45%-a otthon lakik, 24%-uk nyugdíjasotthonban él, 29%-uk pedig már kórházban van. Házaspárok esetén általában a társ az elsőszámú segítség, ezért több férfi tud otthon maradni, mint nő. A halál időpontjának közeledtével egyre ritkább a további otthon maradás, és gyakoribb a kórházba kerülés. Az utolsó hónap során a kórházba kerülő személyek aránya megduplázódik, míg az otthon maradóké jelentősen csökken: a nem hirtelen bekövetkező esetekben a férfiak 19, a nők 16%-a hal meg otthonában.

Huszonnyolc nappal a halál bekövetkezte előtt a tartózkodás helye még függ a személyek életkorától is: a fiatalabbak közül többen maradnak otthonukban. Az otthon történő elhalálozás valószínűsége azonban már alig függ a kortól. Leggyakoribb, hogy a személy otthonát elhagyva kórházba kerül (30%), míg feleannyian vannak, akik lakásukban maradván töltik életük utolsó hónapját (14%). Legritkább, hogy a kórházból hazamennek meghalni (2%), illetve az, hogy ingáznak otthonuk és a kórház között (3%).

Az élet e szakaszában a tartózkodás helye jelentős mértékben attól a patológiás állapottól függ, amelytől az illető szenved. A mentális, fertőző, légzőszervi vagy emésztőrendszeri betegségben meghalt személyek sokkal kevesebb esetben kaptak haláluk előtt otthoni ápolást, mint mások. Ezzel szemben a kardiovaszkuláris betegségek esetében az otthoni ápolás csaknem olyan gyakori, mint a kórházba szállítás. Ez az eredmény arra utal, hogy a kórházi kezelés reményt adhat a beteg gyógyulására vagy legalább helyzetének javulására, míg bizonyos állapotokban az otthoni segítők, főként a családtagok nem képesek az egészségi állapot romlásának végső stádiumát kezelni.

Ugyanarra a betegségre az élet utolsó hetében eltérő célkitűzések érvényesülhetnek az ápolás helyszínétől függően. A kórházba szállított személyek többségénél (62%) általában a gyógyítás az elsődleges szempont, az otthonukban ápoltaknál viszont a fő cél a beteg komfortérzetének fenntartása (61%). A kórházban nagyobb valószínűséggel fordul elő, hogy az utolsó napokban folyamatosan mesterséges táplálást vagy folyadékbevitelt alkalmazzanak. Az ápolás bonyolultsága az otthoni megoldást sok esetben lehetetlenné teszi, általában ezt mondják magyarázatként arra, hogy miért nem lehetett az otthon elhunyni vágyó páciens kérését teljesíteni.

Az elhalálozás helyére és a közeledésére vonatkozó kérdésekről nehéz az érintett személlyel és közeli hozzátartozóival beszélni. Az életük végén járók közül, akiknél az orvos ismerte a preferenciákat, 55% otthon kívánt meghalni, 25% a nyugdíjas otthonban, 17% kórházban vagy klinikán. Ahol az orvos csak a család szándékait ismerhette meg, általában a beteg maga nem volt képes véleményét elmondani egészségi vagy mentális állapota miatt.

Az orvosok válaszai szerint a családtagok és barátok az élet utolsó hetében a betegek túlnyomó többségét (96%) meglátogatják akár otthonukban, akár kórházban vannak, és többnyire

jelen is vannak a halál pillanatában, ha az otthon következik be.

Társadalmunk az élet végét leginkább a medikalizációval kívánja megoldani, ami előtérbe helyezi a kórházba szállítást. Az élet végének szociálisan érzékenyebb megközelítése talán módosíthatna a vizsgálat eredményein. Érdeemes lenne például elgondolkodni az otthoni ápolás lehetőségének fokozott támogatásáról, az egészségügyi szolgáltatók személyzetének jobb képzéséről, valamint a kórházba szállítás alternatíváiról, az élet utolsó szakaszának eltöltésére kitalált újfajta helyszínekről.

TÁRGYSZAVAK: halálozás, otthoni ápolás, kórházi ápolás, patológiás állapot, INED, Franciaország

RÓZSA GÁBOR

117/2015

Az Amerikai Egyesült Államok népességének nagyságára és összetételére vonatkozó előszámítások, 2014–2060

Sandra L. Colby – Jennifer M. Ortman: Projections of the Size and Composition of the U.S. Population: 2014 to 2060

Current Population Reports, P25-1143. Washington, D. C., 2014, U. S. Census Bureau. 13 p.

URL: <http://www.census.gov/library/publications/2015/demo/p25-1143.html>

A jelentés az Amerikai Egyesült Államok népszámlálási hivatala által a 2010-es census adatai és ezek 2013-ig történt továbbvezetése alapján kohorszkomponens módszerrel végzett népesség-előrejelzéseket ismerteti, különös figyelmet fordítva a népesség korstruktúrájában és etnikai összetételében bekövetkező változásokra. A kutatók a számítási munkák során figyelembe vették az Amerikában és a külföldön született nők termékenységre vonatkozó különféle becsléseket, azt remélve, hogy a korábbinál pontosabb képet kapnak majd a nemzetközi vándorlásnak az amerikai népesség nagyságára és összetételére gyakorolt hatásáról.

A szerzők 2014 és 2060 között az amerikai népesség 98 milliós növekedésével számolnak: a jelenlegi 319 milliós lakosság 2051-re éri el a 400, 2060-ra a 417 millió főt. A népességszám növekedésének üteme a következő évtizedekben várhatóan visszaesik, ami egyszerre tudható be a termékenységi ráta folyamatos csökkenésének és a bevándorlási arány csekély mértékű mérséklődésé-

nek. A 2060-ig előttünk álló évtizedekben a 196 millió születésre 162 millió halálozás jut, a bevándorlók száma pedig 64 millió körül alakul. Ily módon a 417 milliós népességből 78 millió főt tesz majd ki az Egyesült Államokon kívül születettek száma.

Ezzel együtt a népesség elöregedése is folytatódik. A 18 éven aluliak aránya a teljes népességen belül 23-ról 20%-ra, a munkaképes korúaké 62-ről 57%-ra csökken, míg a 65 évnél idősebbeké 15-ről 24%-ra nő. Utóbbi érték növekedése annak köszönhető, hogy mind a „baby boomerek” (azaz az 1946 és 1964 között születettek), mind a bevándorlók körében nő ennek a korosztálynak a létszáma.

A szerzők szerint a következő évtizedekben az Egyesült Államok etnikailag minden korábbinál heterogénebbé válik, és 2044-re nem lesz olyan népcsoport, amelynek lélekszáma elérné a teljes népesség 50%-át. Ugyanez a folyamat a gyermekkorú népességben már 2020-ra végbemegy.

TÁRGYSZAVAK: népesség-előrejelzés, nemzetközi vándorlás, kohorsz-komponens módszer, Amerikai Egyesült Államok

RÓZSA DÁVID

E számunk szerzői

BEDECS ÉVA,

a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár
kutatástámogató könyvtárosa

HOLKA LÁSZLÓ,

a Központi Statisztikai Hivatal
vezető főtanácsosa

HORVÁTH BALÁZS,

a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár
tájékoztató könyvtárosa

KÁLMÁN RITA,

a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár
tájékoztató könyvtárosa

NÁDUDVARI ZOLTÁN,

a Központi Statisztikai Hivatal
ny. főtanácsosa

RÓZSA DÁVID,

a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár
főigazgató-helyettese

RÓZSA GÁBOR,

a Központi Statisztikai Hivatal
ny. főosztályvezető-helyettese

TÓTH JÁNOS MÁRK,

a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár
kutatástámogató könyvtárosa

Nemzetközi Statisztikai Figyelő

ISSN 2416-0814

Megjelenik évente négyszer
I. évfolyam 3. szám

Főszerkesztő

Rózsa Dávid

Főszerkesztő-helyettes

Pásztor Angelika

Rovatszerkesztők

Holka László (Társadalom)
Nádudvari Zoltán (Gazdaság)
Rózsa Gábor (Demográfia)

Olvasószerkesztő

Sárpátki Ádám

Tördelőszerkesztő

Domonkos László

Kiadó

Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár
Budapest II., Keleti Károly u. 5.

Felelős kiadó

Fülöp Ágnes

A szerkesztőség elérhetősége

Telefon: +36 (1) 345-6406

E-mail: david.rozsa@ksh.hu

KSHKÖNYVTÁR